

Розробники Скоробагатська О.І., к.п.н., доцент

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри менеджменту освіти та професійної підготовки

Протокол № 1 від 29 серпня, 2019 р.

Завідувач кафедри (Козлова О. Г.)

СумДПУ, 2019 р.

Міністерство освіти і науки України
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені А. С. МАКАРЕНКА

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології
Кафедра менеджменту освіти та професійної підготовки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор ННІПП

_____ С.М. Кондратюк

« ____ » _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ

другий (магістерський) рівень
галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
освітня-програма/програми Педагогіка вищої школи
Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною комісією

НН інституту педагогіки і психології

« ____ » _____ 201__ р

Голова _____ Т.Б.Тарасова,

кандидат психологічних наук, доцент

СУМИ – 2019

Розробники Скоробагатська О.І., к.п.н., доцент

Робоча програма розглянута на засіданні кафедри менеджменту освіти та професійної підготовки

Протокол № 1 від 29 серпня 2019 р.

Завідувач кафедри _____ (Козлова О. Г.)

СумДПУ, 2019 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Напрямок підготовки 01 Освіта / Педагогіка	Варіативна	
Розділів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): 011 «Освітні, педагогічні науки»	Рік підготовки:	
Змістових розділів – 1		1-й	1-й
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: реферат		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		2-й	2-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - самостійної роботи студента -	Освітній ступінь: магістр	10 год.	
		Практичні, семінарські	
		18 год.	
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		60 год.	
		Консультації: 2 год.	
Вид контролю: залік			

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма вивчення вибіркової навчальної дисципліни **«Психологічні проблеми виховання»** складена відповідно до освітньо-професійної програми «Педагогіка вищої школи» підготовки магістра напряму 01 галузь знань Освіта / Педагогіка спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретичні та практичні засади психолого-педагогічного розвитку і виховання дитини та підлітка.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – оволодіння майбутніми педагогами теоретичними засадами та методами психолого-педагогічного розвитку і виховання дитини та підлітка, вмінням розробляти програми корекції психологічного розвитку.

Основні завдання дисципліни:

- 1) формування уявлень про системний характер психолого-педагогічної допомоги дітям і підліткам;
- 2) ознайомлення студентів з принципами підбору методів вирішення психологічних проблем виховання;
- 3) формування у студентів уміння самостійно розробляти програми корекції психологічних проблем виховання;
- 4) формування уміння відрізнити межі своєї компетенції і визначати круг фахівців, з якими необхідно налагодити співпрацю для допомоги дитині;
- 5) формування навиків самостійного наукового і творчого пошуку при вирішенні психологічних проблем виховання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

3. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

У результаті вивчення курсу «Педагогічна психологія» студенти повинні

знати та вміти:

<p>Знання:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сутність психологічних проблем виховання та критерії ефективності психолого-педагогічної корекції; - особливості індивідуальної і групової корекційної роботи; - основні етапи діагностико-корекційної роботи; - особливості корекційно-розвиваючої роботи психолога з дітьми дошкільного віку, молодшого шкільного віку та з підлітками. 	ПРН1	Аналізувати світові тенденції й актуальні проблеми вищої професійної освіти в Україні
	ПРН5	Створювати науково-методичне забезпечення навчального процесу, самостійно розробляти навчальні й робочі програми з дисципліни, плани практичних занять і самостійної роботи студентів
	ПРН7	Організовувати навчальний процес, наукову та виховну діяльність науково-педагогічних працівників
	ПРН9	Аналізувати особливості професійної діяльності та професійно значущих якостей фахівця
	ПРН13	Визначати та спрямовувати навчально-пізнавальну діяльність студентів; ☐ враховувати психологічні особливості людини в процесі педагогічної діяльності, моральні якості особистості, розвиток їх творчих сил і здібностей
	ПРН14	Оцінювати психологічні закономірності розвитку та функціонування студентської групи; застосовувати психолого-педагогічні знання в процесі професійного спілкування
ПРН15	Використовувати у професійній діяльності знання з особливостей дидактичних систем різного рівня і практики їх проектування;	

	ПРН16	<p>управляти інноваційною діяльністю; формувати інноваційну поведінку викладача; обирати та реалізовувати форми, методи та освітні технології</p> <p>Володіти основними елементами педагогічної техніки та мовленнєвою культурою; риторичною, ораторською майстерністю</p>
<p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проводити діагностику психологічних проблем; - розробляти корекційну програму емоційно-особистісної сфери дитини; - проводити групові та індивідуальні форми корекції і розвитку емоційно-особистісної сфери вихованців 	ПРН 21.	<p>Формувати вимоги щодо збереження навколишнього середовища, дотримання санітарно-гігієнічного режиму, забезпечувати охорону праці учасників освітнього процесу</p>
<p>Комунікація:</p> <p>К1. Зрозуміле і недвозначне донесення власних висновків, а також знань та пояснень, що їх обґрунтовують, до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.</p> <p>К2. Використання іноземних мов у професійній діяльності.</p>	<p>ПРК 1</p> <p>ПРК 2.</p>	

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	<p>Теоретична підготовка: вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань.</p> <p>Практична підготовка: може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує завдання, не передбачені навчальною програмою; вільно використовує знання для розв'язання поставлених перед ним завдань.</p>
В	<p>Теоретична підготовка: вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях. формулюванні висновків. застосуванні теоретичних знань на практиці.</p> <p>Практична підготовка: за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання.</p>
С	<p>Теоретична підготовка: володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу.</p> <p>Практична підготовка: має елементарні, нестійкі навички виконання завдання.</p>
Д	<p>Теоретична підготовка: має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки.</p> <p>Практична підготовка: планує та виконує частину завдання за допомогою викладача.</p>
Е	<p>Теоретична підготовка: студент не володіє навчальним матеріалом у загальному обсязі.</p> <p>Практична підготовка: виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.</p>

FX	Теоретична підготовка: студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу. Практична підготовка: виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача.
F	Теоретична підготовка: студент володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістовий модуль										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	CP	100
10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	100

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Організаційні і методологічні проблеми виховання.

Визначення психологічних проблем виховання. Поняття психічної норми. Норма в дитячій психології розвитку: відповідність психологічного віку дитини стадії психічного розвитку. Психологічний діагноз. Відносність поняття норми.

Проблема відбору клієнта-дитини для психолого-педагогічної корекції. Критерії і кордони компетентності шкільного психолога, соціального педагога, при виборі методів коректувально-розвиваючих програм. Проблема розподілу функцій між психологом, педагогом і іншими зацікавленими фахівцями. Зразкові нормативні документи. Система медико-психолого-педагогічної допомоги дітям і підліткам

Нерозривність діагностичного і коректувального процесу. Критерії ефективності психолого-педагогічної корекції. Безперервна психодіагностика як зворотний зв'язок в коректувальному процесі.

Тема 2. Основні напрями і форми психолого-педагогічної корекції.

Класифікація методів психолого-педагогічної корекції. Профілактична робота педагога-психолога як основна форма випереджаючої психолого-педагогічної корекції. Індивідуальна і групова корекційна робота, її особливості.

Психолого-педагогічні методи розвитку і корекції пізнавальної і емоційно-вольової сфер особи. Педагогічні методи корекційно-розвиваючої роботи з дитиною та підлітком: їх обґрунтованість. Психотерапевтичний компонент в корекційно-розвиваючій роботі психолога. Методологія розробки корекційно-розвиваючих програм.

Тема 3. Критерії підбору форм психолого-педагогічної корекції.

Обумовленість основного вмісту корекційно-розвиваючої роботи педагога-психолога завданням розвитку, відповідних новоутворенням відповідного етапу психічного розвитку дитяти, а також індивідуальним психологічним особливостям дитяти.

Особливості та показання до індивідуальної коректувально-розвиваючої роботи. Проблема відбору і підбору дітей і підлітків в коректувально-розвиваючу групу

Тема 4. Основні етапи діагностико-корекційної роботи.

Основні етапи діагностико-корекційної роботи: шлях здобуття первинної інформації про проблеми дитини-клієнта (групова експрес-діагностика, запит батьків, педагогів; уточнення запиту, висунення гіпотези); первинна індивідуальна психодіагностика на основі гіпотези, поточна корекція гіпотези і відбору психодіагностичних засобів; інтерпретація психодіагностичних даних; розробка зовнішніх організаційних форм допомоги дитині-клієнтові; розробка внутрішніх змістовних методів психолого-педагогічної корекції; поточна психодіагностика (в ході реалізації психокорекційної програми); підсумкова індивідуальна (групова) психодіагностика і здобуття зворотного зв'язку від батьків і педагогів щодо ефективності коректувально-розвиваючої роботи.

Вміст і принципи корекційно-розвиваючої роботи педагога-психолога на різних етапах психічного розвитку дитини. Робота психолога з батьками дитини до його народження: профілактика психічної депривації.

Психолого-педагогічний моніторинг розвитку дитини (1-й рік життя): стадія формування об'єкту прихильності. Психолого-педагогічний моніторинг розвитку дитини в ранньому віці (1-3-ий рік життя): стадія наочних маніпуляцій і розвиток мови.

Тема 5. Педагогічний моніторинг розвитку дитини в дошкільному віці.

Психологічна характеристика дошкільного періоду: стадія розвитку гри, рефлексії і довільності. Підготовка до навчання в школі. "Шкільна зрілість". Групові і індивідуальні форми коректувально-розвиваючої роботи педагога-психолога. Зразкові вправи з розвитку уваги, пам'яті, мислення, уяви, мови, довільності, тонкої моторики.

Корекція і розвиток емоційно-особової сфери дитяти. Групові форми корекції і розвитку емоційно-особистісної сфери вихованців дошкільних закладів і молодших класів в початковій школі. Ігротерапія, арт-терапія, казкотерапія. Використання НЛП в коректувально-розвиваючій роботі з школярами.

Тема 6. Корекційно-розвиваюча робота педагога-психолога з учнями початкової школи.

Навчання та формування учбових навиків. Соціально-психологічна адаптація до шкільного навчання. Критерії "готовності до середньої школи" як критерії ефективності коректувально-розвиваючої роботи психолога.

Індивідуальні і групові форми психолого-педагогічної корекції. Принципи підбору вправ: робота в зоні найближчого розвитку, позитивної мотивації, зростаючій складності, комплексності.

Роль гри в коректувально-розвиваючому процесі. Ігрові форми коректувальної роботи пізнавальної сфери і проблема дисципліни.

Формування внутрішньої учбової мотивації і позитивної я-концепції. Взаємозв'язок сформованості пізнавальних процесів і учбових навиків. Індивідуальні форми психолого-педагогічної діагностики і корекції негативних емоційних станів і шкільної дезадаптації. Робота із страхами. Дитячий фольклор як сукупність спонтанної психотехніки.

Тема 7. Корекційно-розвиваюча робота психолога з підлітками.

Зміна соціальної ситуації розвитку в підлітковому віці. Зміна провідної форми діяльності у молодшого підлітка: навчання - спілкування. Проблема збереження і розвитку внутрішньої учбової мотивації як один з напрямів психолого-педагогічної корекції.

Рання робота профорієнтації як метод психопрофілактики відхилень особового розвитку і зниження академічної успішності. Самопізнання як розвиток довірливості і рефлексії у підлітка. Профорієнтаційні ігри як один з методів психолого-педагогічної корекції в підлітковому віці.

Підлітковий вік - стадія інтимно-особистісного спілкування. Стосунки з самим собою, з однолітками, з вчителями і батьками як основних сфер формування особи.

Провідна форма індивідуальної роботи - бесіда. Принцип діалогу. Робота психолога з обдарованими дітьми. Проблема застосовності психотерапевтичних методів при роботі з підлітком.

Робота з афектними станами. Телефон довіри. Групові форми роботи: комунікативний тренінг, соціально-психологічні ігри, поведінковий тренінг, тренінги особового зростання і самовизначення.

Тема 8. Корекційно-розвиваюча робота педагога-психолога з юнацтвом.

Тривога самовизначення. Криза ідентичності. Проблеми міжособистісних стосунків. Сенс життя. Підготовка до дорослого життя. Індивідуальне психологічне консультування учнів 9-11 класів.

Планування професійної кар'єри. Групова і індивідуальна профконсультація як інструмент розвитку індивідуальної самосвідомості і самовизначення.

Тренінги особистісного росту. Принципи організації занять і зразкові вправи соціально-психологічного тренінгу для учнів 9-11 класів. Організація спільних тренінгів особистісного зростання підлітків і дорослих: проблеми і ефективність.

Тема 9. Екологія особистості.

Методи діагностики групових процесів у класному колективі. Методи діагностики емоційного вмісту взаємин учнів і педагогів. Робота педагога-психолога щодо створення середовища, відповідного вимогам екології особистості.

Освітній простір учбового закладу як чинник коректувально-розвиваючої дії. Організація позанавчальної діяльності як чинник ефективності коректувально-розвиваючої роботи. Організація спільної діяльності дітей різного віку, як один з методів психолого-педагогічної корекції.

Робота з сім'єю як форма психолого-педагогічної корекції і розвитку особистості дитини. Принципи родинного і батьківського консультування. Робота педагога-психолога по формуванню сприятливого соціально-психологічного клімату у дитячому колективі як чинника екології особистості учнів.

7. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
л		пр	Сам. раб	кон	
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль.					

Тема 1. Організаційні і методологічні проблеми виховання.	7	2		5	
Тема 2. Основні напрями і форми психолого-педагогічної корекції.	9	2	2	5	

Тема 3. Критерії підбору форм психолого-педагогічної корекції.	9	2	2	5	
Тема 4. Основні етапи діагностико-корекційної роботи.	11	4	2	5	
Тема 5. Педагогічний моніторинг розвитку дитини в дошкільному віці.	7		2	5	
Тема 6. Корекційно-розвиваюча робота педагога-психолога з учнями початкової школи.	7		2	5	
Тема 7. Корекційно-розвиваюча робота психолога з підлітками.	7		2	5	
Тема 8. Корекційно-розвиваюча робота педагога-психолога з юнацтвом.	7		2	5	
Тема 9. Екологія особистості.	24		4	20	
Всього годин за змістовим розділом	90	10	18	60	2

8. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ден.	заоч.
1	Тема 1. Організаційні і методологічні проблеми виховання.	2	
2	Тема 2. Основні напрями і форми психолого-педагогічної корекції.	2	
3	Тема 3. Критерії підбору форм психолого-педагогічної корекції.	2	
4	Тема 4. Основні етапи діагностико-корекційної роботи.	4	
5			
	Усього	10	

9. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		ГОДИН	
		ден.	заоч.
	Змістовий модуль.		
1	Тема 1. Організаційні і методологічні проблеми виховання.	2	
2	Тема 2. Основні напрями і форми психолого-педагогічної корекції.	2	
3	Тема 3. Критерії підбору форм психолого-педагогічної корекції.	2	
4	Тема 4. Основні етапи діагностико-корекційної роботи.	2	
5	Тема 5. Педагогічний моніторинг розвитку дитини в дошкільному віці.	2	
6	Тема 6. Корекційно-розвиваюча робота педагога-психолога з учнями початкової школи.	2	
7	Тема 7. Корекційно-розвиваюча робота психолога з підлітками.	2	
8	Тема 8. Корекційно-розвиваюча робота педагога-психолога з юнацтвом.	4	
	Всього	18	

10. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ден.	заоч.
	Змістовий модуль.		
1	Тема 1. Організаційні і методологічні проблеми виховання.	5	
2	Тема 2. Основні напрями і форми психолого-педагогічної корекції.	5	
3	Тема 3. Критерії підбору форм психолого-педагогічної корекції.	5	
4	Тема 4. Основні етапи діагностико-корекційної роботи.	5	
5	Тема 5. Педагогічний моніторинг розвитку дитини в дошкільному віці.	5	
6	Тема 6. Корекційно-розвиваюча робота педагога-психолога з учнями початкової школи.	5	
7	Тема 7. Корекційно-розвиваюча робота психолога з підлітками.	5	
8	Тема 8. Корекційно-розвиваюча робота педагога-психолога з юнацтвом.	5	

9	Тема 9. Екологія особистості.	20	
	Всього	60	

11. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуально-дослідне завдання може бути виконано в якості самостійної роботи у вигляді доповіді або реферату за темою навчального плану. Структура доповіді або реферату повинна включати титульну сторінку, відомості про автора, план, ступ, основну частину, висновки, список використаних джерел.

Орієнтовна тематика індивідуально-дослідного завдання:

1. Поняття психічної норми. Норма в дитячій психології розвитку
2. Класифікація методів психолого-педагогічної корекції.
3. Профілактична робота педагога-психолога як основна форма випереджаючої психолого-педагогічної корекції.
4. Індивідуальна і групова коректувальна робота: її особливості.
5. Психолого-педагогічні методи розвитку і корекції пізнавальної і емоційно-вольової сфер особистості.
6. Педагогічні методи коректувально-розвиваючої роботи з дитиною та підлітком: їх обґрунтованість.
7. Психотерапевтичний компонент в коректувально-розвиваючій роботі психолога.
8. Методологія розробки коректувально-розвиваючих програм.
9. Вміст і принципи корекційно-розвиваючої роботи педагога-психолога на різних етапах психічного розвитку дитини.
10. Робота психолога з батьками дитини до його народження: профілактика психічної депривації.

11. Психолого-педагогічний моніторинг розвитку дитини (1-й рік життя): стадія формування об'єкту прихильності.
12. Психолого-педагогічний моніторинг розвитку дитини в ранньому віці (1-3-ий рік життя): стадія наочних маніпуляцій і розвиток мови
13. Групові і індивідуальні форми коректувально-розвиваючої роботи педагога-психолога. Зразкові вправи з розвитку уваги, пам'яті, мислення, уяви, мови, довільності, тонкої моторики.
14. Корекція і розвиток емоційно-особової сфери дитини.
15. Роль гри в коректувально-розвиваючому процесі. Ігрові форми коректувальної роботи пізнавальної сфери і проблема дисципліни.
16. Формування внутрішньої учбової мотивації і позитивної я-концепції.
17. Взаємозв'язок сформованості пізнавальних процесів і учбових навичок.
18. Індивідуальні форми психолого-педагогічної діагностики і корекції негативних емоційних станів і шкільної дезадаптації.
19. Зміна соціальної ситуації розвитку в підлітковому віці. Зміна провідної форми діяльності у молодшого підлітка: навчання - спілкування.
20. Проблема збереження і розвитку внутрішньої учбової мотивації як один з напрямів психолого-педагогічної корекції.
21. Рання робота профорієнтації як метод психопрофілактики відхилень особового розвитку і зниження академічної успішності. Самопізнання як розвиток довільності і рефлексії у підлітка.
22. Тривога самовизначення. Криза ідентичності.
23. Проблеми міжособистісних стосунків. Сенс життя. Підготовка до дорослого життя.
24. Методи діагностики групових процесів у класному колективі.
25. Методи діагностики емоційного вмісту взаємин учнів і педагогів.
26. Робота з сім'єю як форма психолого-педагогічної корекції і розвитку особистості дитини. Принципи родинного і батьківського консультування.

27. Робота педагога-психолога по формуванню сприятливого соціально-психологічного клімату у дитячому колективі як чинника екології особистості учнів.

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕСПЕЧЕННЯ

1. Методичні вказівки до практичних занять для магістрантів спеціальності «Педагогіка вищої школи» з навчальної дисципліни «Психологічні проблеми виховання».

2. Методичні вказівки до самостійної роботи магістрантів спеціальності «Педагогіка вищої школи» з навчальної дисципліни «Психологічні проблеми виховання».

13. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Акимова М.К., Козлова В.Т. Психологическая коррекция умственного развития школьников: Учебное пособие для студентов вузов. – М.: Академия, 2000
2. Кащенко В.П. Педагогическая коррекция. Пособие для студ. сред. и высш. пед. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2000
3. Осипова А.А. Общая психокоррекция. Учебное пособие для студентов вузов. – М.: ТЦ «Сфера», 2000
4. Осипова А.А. Введение в практическую психокоррекцию: групповые методы работы. – М.: Московский психолого-социальный институт; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2000
5. Практическая психология образования / Под ред. И.В. Дубровиной: Учебник для студентов высших и средних специальных учебных заведений. – М.: ТЦ «Сфера». 2000
6. Ануфриев А.Ф. Психологический диагноз: Система основных понятий. - М., 1995
7. Божович Л.И. Личность и ее формирование в детском возрасте. — М., 1968
8. Булков М.И. Психотерапия невротических детей и подростков. - М., 1976
9. Буянов М.И. Ребенок из неблагополучной семьи. - М., 1988
10. Губачев Ю.М. и др. Эмоциональный стресс в условиях нормы и патологии человека. - Л., 1976
11. Диагностическая и коррекционная работа школьного психолога / Под ред. И.В. Дубровиной. - М., 1987
12. Захаров А.И. Как предупредить страхи у детей. - М., 1986
13. Захаров А.И. Предупреждение отклонений в поведении ребенка. — СПб., 1997

14. Захаров А.И. Психотерапия невротиков у детей и подростков.-М., 1986
15. Леви Д.А. Семейная психотерапия: история, теория, практика. - СПб., 1993
16. Лешли Д. Работать с маленькими детьми, поощрять их развитие и решать их проблемы. - М., 1991
17. Микадзе Ю.В., Корсанова Н.К. Нейропсихологическая диагностика и коррекция младших школьников. - М., 1994
18. Рудестам К. Групповая психотерапия: Психокоррекционные группы: теория и практика. - М., 1990
19. Руководство практического психолога. Готовность к школе: развивающие программы / Под ред. И.В. Дубровиной. - М., 1995
20. Славина Л.С. Трудные дети. - М. - Воронеж, 1998
21. Спиваковская А.С. Профилактика детских невротиков. - М., 1988
22. Стрелкова Л.П. Уроки сказки. - М., 1989
23. Шевченко Ю.С. Коррекция поведения детей с гиперактивностью и психопатоподобными синдромами. - М., 1997
24. Эйберлейн Г. Страхи здоровых детей. - М., 1981

14. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

<http://www.psy.msu.ru>,
<http://psylib.kiev.ua/>;
www.psychology.net.ru;
www.openweb.ru;
www.myword.ru